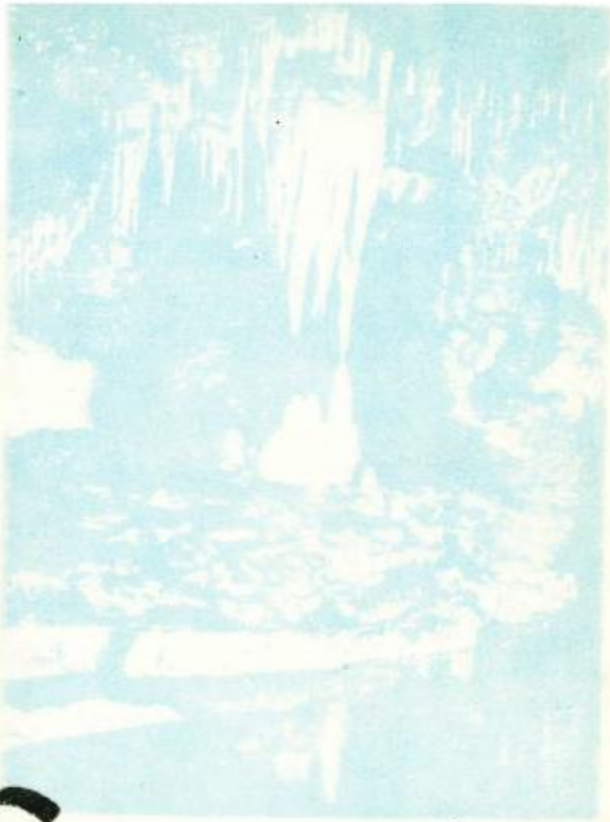

3-4

1970

Spravodaj

Slovenskeje speleologickeje spoločnosti

S p r a v o d a j
Slovenskej speleologickej spoločnosti
Liptovský Mikuláš

Číslo 3-4.

Rok 1970

Vydalo Múzeum slovenského krasu v Lipt.
Mikuláši.

Redakčná rada

V. Nemeč, Ing. M. Erdöš, RNDr. D. Kubíny,
Dr. J. Bárta CSc, PhMr. Š. Roda

Základné tézy rozvoja slovenského jaskyniarstva
v r. 1971 - 1985

Správa slovenských jaskýň vypracovala perspektívny plán rozvoja slovenského jaskyniarstva na obdobie najbližších 15 rokov. Tento plán bol schválený kolégiom ministra kultúry, ktoré tento doporučila realizovať.

Perspektívny plán je postavený v dvoch hlavných sférach činnosti SSJ. Na úseku prevádzky jaskýň a úseku Múzea slovenského kasu. SSJ chápe jaskyne ako kultúrno - výchovné objekty múzea v prírode a tomuto ich poslaniu bude podriaďovať svoju činnosť.

A. Technicko - prevádzkový úsek bude zabezpečovať nielen prevádzku sprístupnených, ale ja výstavbu a sprístupňovanie nových jaskýň. Činnosť tohto úseku možno zhrnúť v zásade do týchto bodov :

1. Nové jaskyne sa budú sprístupňovať predovšetkým v oblastiach, kde ešte nie sú sprístupnené jaskyne a to tak, aby sprístupnené jaskyne boli geograficky rovnomernejšie rozložené v rámci Slovenska.
2. Plánuje sa sprístupniť 12 nových jaskýň týmito 4 spôsobmi :

- a/ klasickým spôsobom /chodníky, elektrické osvetlenie, základné vybavenie vonkajšieho areálu/
 - b/ turisticky /hrubá úprava chodníkov, osvetlenie pri karbidkách s malou zrubovou základňou pred jaskyňou/
 - c/ dopravný systémom /elektrické vláčky, plavby/
 - d/ muzeologicky
3. Pri rekonštrukcii a údržbe sprístupnených jaskýň postupne venovať pozornosť všetkým Jaskyniam podľa naliehavosti.
 4. Znížiť rozostavanosť v jaskyniach, a sústrediť sa vždy na komplexné vyriešenie celého areálu jaskyne.
 5. Práce postupne zabezpečovať vlastnou údržbárskou čatou.
 6. Usporiadať majetkovo-právne záležitosti tak, aby zariadenia, ktoré slúžili jaskyniam dostali sa pod správu SSJ.
 7. Areál jaskýň vyhlásiť za chránený tak, aby bolo možné koordinovať výstavbu zariadení v tejto oblasti, čím sa zabezpečí kultúrny a architektonický vzhľad ich okolia.

8. V areáloch sprístupnených jaskýň zabezpečovať základné služby návštevníkom jaskýň v ranči SSJ.
9. Zlepšiť sociálne a pracovné podmienky zamestnancov jaskýň.
10. Starieť sa o zvyšovanie kvalifikácie sprievodcov.
11. Skvalitniť odbornosť sprievodného slova v jaskyniach.
12. Na úseku propagácie dospieť k tomu, aby propagácia odpovedala významu jaskýň v rámci komplexu turistických možností Slovenska. Zvlášť je dôležité preniknúť s propagáciou slovenských jaskýň de zahraničia. Okrem vydávania prospektov využiť tlač, rozhlas a televíziu.

B. Výskumné úlohy zabezpečuje Múzeum slovenského krasu, ktoré okrem hlavnej činnosti ako dokumentačné stredisko pre kras Slovenska bude zabezpečovať aj výskum a prieskum krasových oblastí a jaskýň Slovenska. Ide hlavne o tieto úlohy:

1. Dokumentácia krasu Slovenska v spolupráci s SSS.
2. Postupne začať s dokumentáciou svetového krasu.

3. Riešiť a doplňovať expozíciu MSK.
4. Postupne rozšíriť expozíciu aj o vybrané oblasti zahraničných krasových území a jaskýň.
5. Výskum povrchových krasových foriem a ich typologizácia.
6. Výskum a prieskum jaskýň Slovenska.
7. Postupne sa napájať na štátne a vedecko - výskumné úlohy.
8. Zabezpečovať ochranu jaskýň.
9. V budúcich 15 rokoch zabezpečiť výchovu a prijatie do služieb SSJ 15 - 20 vysokoškolsky kvalifikovaných pracovníkov.

Perspektívny plán je pomerne náročný a naznačené body sú podrobne rozpracované v detailných plánoch SSJ. Slovensko zaberá v svetovom meradle popredné miesto v jaskyniarstve. Je preto potrebné, aby odborná starostlivosť odpovedala prírodným danostiam Slovenska.

Veríme, že vo svojej práci nájdeme podporu aj v širokej členskej základni Slovenskej speleologickej spoločnosti.

J. Jakál - V. Nemeč

Správa o jaskyniarskom týždni SSS pri Dobšinskej ľadovej jaskyni 1970.

Sté výročie objavenia Dobšinskej ľadovej jaskyne, pripadajúce na tento rok, viedlo aj slovenských jaskyniarov, združených v SSS k usporiadaniu tradičného Jaskyniarskeho týždňa v tomto kraji.

Pretože každý jaskyniarsky týždeň má byť prínosom aj po stránke odbornej v hostiteľskom mieste, zvolil výbor SSS za hlavné pracoviská také, ktoré by osvetlili a doplnili vedomosti o krase v okolí Dobšinskej ľadovej jaskyne a blízkeho Slovenského raja. Za účelom využitia všetkých účastníkov boli zvolené za okrajové pracoviská nedokončené práce z jedného z predchádzajúcich jaskyniarskych týždňov, a to lokality v okolí Červenej skaly a Švermova.

Účastníci v počte 80 boli hneď v prvý deň rozdelení do pracovných skupín, pod vedením skúsených znalcov terénu a ovládajúcich dajúcich jaskyniarsku techniku.

Pre utvorenie celkového obrazu o skúmanej krasovej oblasti uskutočnila sa v nedeľu 2.8.1970 spoločné exkurzia do tiesňavy Suchá Belá v Slovenskom raji. Jaskyniari sa tu zoznámili s geomorfológiou krasu. Výklad previedol Ing. Tulis a Ing. Novotný. Potom si všetci prehliadli známu Medvediu jaskyňu, pred ktorou mal výklad o archeologických nálezoch Dr. J. Bárta CSc. V dňoch 3 - 4 .8 pracovali skupiny na určených pracoviskách. O výsledkoch ich činnosti sa zmienime ďalej.

Ďalší deň, 5.8. bol venovaný prednáškam a odbornému školeniu. V dopoludňajších hodinách navštívili účastníci autobusmi doteraz neprístupnú Ochtinskú aragonitovú jaskyňu, kde im vznik a problémy sprístupňovania priblížil Ing M. Erdös. Po návrate odzneli prednášky o speleo - archeológii od Dr. Jauraja Bártu, o bezpečnosti práce od Ing. Erdosa. O flóre a faune Slovenského raja prednášal Dr. D. Magic.

Posledný deň v jaskyniarsky týždeň sa niesol už v znamení rozchodu. V ranných hodinách zoznámil ešte účastníkov L. Tarnócy s dejinami a výstavbou jubilujúcej Dobšinskej ľadovej jaskyne a potom previedol náčelník JT Ing. S. Kámen zhodnotenie pred nastúpenými účastníkmi. Zhodnotil organizáciu týždňa, vyzdvihol kladné aj záporné stránky a dal návrh na novú organizáciu JT.

V odopoludňajších hodinách, po rozdání neoficiálnych diplomov o účasti sa jaskyniari začali rozchádzať do svojich domovov s dobrým pocitom, že ich účasť doniesla pekné a kladné výsledky.

V priebehu JT pracovali skupiny na týchto lokalitách, kde dosiahli tieto výsledky :

1/. Hlavné pracovisko - vyvieracia Pelc.
vedúci : Ing. M. Erdös

Vyvieracia leží v doline Tiesňavy, asi 2 km na J od Stratenej . Pri predbežnom prieskume pred započatím JT bol navrhnutý spôsob na jej odkrytie tým, že sa zníži hladina potoka, do ktorého pramení táto vyvieracia. Tým by sa dostatočne zväčšil otvor pre prípadné práce potápača. Pri vlastnom prieskume sa však

ukázalo, že posledné daždivé obdobie veľmi zvýšilo hladinu a navyiac, že po znížení asi o 15 cm, narazili prieskumníci na kompaktnú vápencovú dosku. Tu by boli potrebné dlhodobé trhacie práce. Preto bola len upresnená poloha a rozmery sifónu a viac sa vo vyvieračke nepokračovalo.

2/. Hlavné pracovisko Pelc - poruchy nad vyvieračkou
vedúci : S. Šrol

Starý ponor nad dnešnou vyvieračkou sa ukázal ako veľmi ťažko prístupný. Nádejným sa však ukázalo pracovisko nad bývalou vyvieračkou, kde na depresii, asi 5 m širokej pracovala skupina dva dni. Sondou bolo zistená, že staré dno je silne zahlinené a pri tom trvalé zaľadnené. Množstvo ľadu sa bude naďalej pozorovať.

3/. Hlavné pracovisko - Medvedia jaskyňa.
vedúci : Ing. J. Tulis

Dve pracovné skupiny pokračovali po dva dni v sondovaní a vyvážaní materiálu na konci do teraz známej chodby. Jedna pracovná skupina vyčistila jaskyňu od hnijúceho dreva, od bývalého provizórneho sprístupnenia. Druhá skupina vyvážala odstrelený materiál. Výrazným výsledkom ich práce bolo objavenie novej chodby po odstrele. Chodba, ktorá je pekne zdobená kvapľami, je dlhá 26 m s priemernou výškou 2,5 - 3 m.

4/. Pracovisko Stračaník - ponory.
vedúci : J. Šalát

Ponory sa nachádzajú v doline Stračaník za

Dlhým vrchom u Červenej Skaly a bol už predmetom skúmania oblastnej skupiny z Tisovca a jedného z predchádzajúcich JT. Skupina najprv odrazila vodu z nižšie ležiaceho ponoru do staršieho ponoru asi o 50 m vyššie a uvoľnila tak puklinu v skalnej stene, ktorou prenikla až na úroveň nánosov, na vodnú hladinu. Vytrvalé dažde však ponor často zaplavovali. Pri farbiacom pokuse fluoresceínom sa opäť zistilo, že zafarbená voda sa objaví za dve hodiny vo vyvieračkách na brehu Hrona na druhej strane Dlhého vrchu. Po zameraní výškového rozdielu medzi hladinou potoka a cestou /0,63 m/, pokúsili sa prieskumníci odraziť celý tok mimo ponory. Pre náhly príval vody z prudkého dažďa však sa im zámer nepodaril a celé dielo bolo opäť zaplavené vodou. V pokuse bude pokračovať oblastná skupina z Brezna spolu so skupinou v Tisovci.

5/.Pracovisko Stračaník - vyvieračky.
vedúci : F. Jirmer

Vyvieračky pod mostom na ľavom brehu Hrona priamo súvisia s predchádzajúcou lokalitou a úlohou skupiny bolo znižovať hladinu na najnižšiu úroveň a snažiť sa preniknúť touto cestou do nových priestorov. Pomocou trhavín boli uvoľnené väčšie balvany a hladina bola znížená o 1,5 m ! Tým sa zatiaľ uvoľnil vstupný otvor, ktorým sa po ďalších prácach bude možné vniknúť do masívu.

6 /. Pracovisko - Ladzianskáho jaskyňa._
vedúci : Vlado Kámen

Jaskyňa leží západne od ponorov v Stračaníku s bola už zameraná a zmapovaná Ing.Kámenom. Prieskum tu prevádzal aj F.Skřivánek, ktorý

ju nazval Jaskyňa v Roháčoch. Úlohou skupiny bolo preniknúť malým otvorom vo východnej chodbe, zanesenej mäkkým nickamínom do ďalších priestorov. Po odstrele sa uvoľnil otvor, ktorým prieskumníci prenikli do siene 2,5/1,5/3 m s vysokým komínom. Pokračovanie by bolo možné až po uvoľnení hlinitého záveru dna. Ide tu asi o senilnú časť systému Stračaník, ktorý pri ponáraní vytvoril aj túto jaskyňu.

7 /. Archeologické pracoviská.

Vedúci : Dr. J. Bárta CSC

Menšia pracovná skupina previedla výskum osídlenia niektorých jaskýň v Slovenskom raji a dokončila ich fotodokumentáciu. V Zelenej jaskyni, ležiacej naproti planine Pelc, na druhej strane Tiesňavy je dlhá asi 50 m. Pri prieskume bola jaskyňa zameraná a bolo tu zistené praveké osídlenie.

Jaskyňa Tunel leží pri Letanovciach v Slovenskom raji a má dva vchody. Podľa nich la aj pomenovaná. Tu bolo zase zistené osídlenie z 2. svetovej vojny.

8 /.Potápačský výskum - Muráň, Mur.Huta

Vedúci : Ing. Nišponský , Ing. Kámen

Ešte pred oficiálnym zahájením JT previedla skupina košických potápačov zisťovací prieskum vyvieračky zv. Hradné v katastru obce Muráň. Po zistení možností pre potápačský prieskum navštívila aj jaskyňu Bobačka, ktorá v tom čase bola vysoko zaplavená podzemným tokom. V jaskyni sa zistili potrebné údaje pre ďalší potápačský prieskum.

V rámci prieskumných akcií bola preskúmaná a zameraná aj jaskyňa Vlčie diery. Jaskyňu

preskúmala skupina S. Šrola pri akcii pod č.2. Zameranie jaskyne vykonala oblastná skupina z Ružomberka.

Podľa krátkeho vyhodnotenia prínosov JT je vidieť, že jaskyniari na svojich tradičných stretnutiach okrem pracovných výsledkov si zvyšujú aj svoju odbornú kvalifikáciu, ktorú potom dobre uplatnia na svojich pracoviskách
Náčelník JT

Ing. S. Kámen

Návrh na novú štruktúru organizovania jaskyniarskych týždňov SSS.

Po uskutočnení druhého jaskyniarskeho týždňa v rámci obnovenej činnosti SSS, naskytá sa nám možnosť diferencovanej analýzy kladov, ale aj nedostatkov týchto dôležitých podujatí. Ak chceme byť objektívni, musíme najprv s uznaním kvitovať úsilie pracovníkov MSK a organizátorov z radov členstva SSS, vynaložené pri obnovení tejto prekrásnej tradície. Najkladnejšou stránkou vecí nesporne je skutočnosť, že po dlhých rokoch stagnácie, aj popri všetkých ťažkostiach jaskyniarske týždne znovu máme.

Jaskyniarske týždne /ďalej len JT/, ktoré by sme mohli nazvať aj pracovnými zrazmi členstva, majú predovšetkým výchovné a spoločenské poslanie. Vychodiac z tohto poslania musíme si uvedomiť, že je ťažko vyhovieť takejto veľkej skupine ľudí rôzneho vekového zloženia a odborného vzdelania, bez diferenciacie programu. Proti doterajšej

praxi pracovne - prieskumnej náplne JT, ukazuje sa potreba skôr teoretického charakteru, doplneného praktickou demonštráciou priamo v krasovom teréne

Vychádzajúc z uvedených a iných nie málo dôležitých úvah, navrhujeme nasledovnú štruktúru organizácie JT :

1/. Výbor SSS po dôkladnom uvážení určí najvhodnejšie miesto z navrhnutých lokalít pre JT. Je pri tom žiaduce, aby v blízkosti, bol vhodný uzavretý priestor /jedáleň, kultúrny dom atď./ pre možnosť usporiadania prednášok a premietania filmov. Potrebné je ďalej zaistiť aj možnosť ubytovania rodinných príslušníkov v chatkách, alebo v iných vhodných priestoroch.

2/. Výbor SSS zvolí organizačnú komisiu v nasledovnom zložení :

- a/. Predseda
- b/. Zástupca predsedu
- c/. Tajomník
- d/. Metodik pre školenie jaskyniarov praktikov
- e/. Metodik pre školenie speleológov - odborníkov

3/. Výborom schválené propozície budúceho JT sa uverejnia v Spravodaji SSS. Propozície majú obsahovať :

- a/. Miesto a dátum konania JT. /Uviesť aj údaje o komunikácii/.
- b/. Mená organizačnej komisie a ich adresy.
- c/. Podmienky účasti na JT.
- d/. Program JT.

Návrh programu JT pre rok 1971

Program sa pripraví zvlášť pre dve skupiny :

I. Skupina jaskyniarov praktikov

II. Skupina speleológov odborníkov

Rozdelenie do skupín sa prevedie podľa prihlášok a tiež podľa pôvodného zadelenia do výkonnostných kategórií výborom SSS.

Na jednej strane vychádzajúc z potrieb I. skupiny, má program obsiahnuť všetky základné pojmy praktického jaskyniarstva v podobe školenia s ukážkami v krasovom teréne, ukončeného pohovormi s poznámkou o získaní vyššej výkonnostnej triedy do členského preukazu.

Na druhej strane, zas vo vedomí dôležitosti príprav VI. Medzinárodného kongresu speleológov, ktorý má byť uskutočnený r.1973 na území ČSSR treba program II. skupiny zamerať na školenie odborných sprievodcov exkurzií. Podľa horeuvedených aspektov navrhujeme pre rok 1971 nasledovný program;

Program I. skupiny

- 1/. Prednáška o osobnej jaskyniarskej výstroji a ukážky spôsobu ich použitia.
- 2/. Bezpečnostné predpisy v jaskyniarstve.
- 3/. Čítanie máp a použitie geologického kompasu
- 4/. Demonštrácia morfológických typov krasu.
- 5/. Geologické pomery krasu.
- 5/. Tektonika.
- 7/. Povrchové krasové javy.
- 8/. Hydrologické pomery.
- 9/. Prehliadka jaskyne s demonštráciou podpovrchového krasu, meranie.
- 10/. Spôsoby otvárania krasových vyvieraciek,
- 11/. Prieskum komínov a priepastí
- 12/. Záchrana v jaskyniach.

Program. II.skupiny.

- 1/. Prehliadka sprístupnenej jaskyne s podrobným odborným výkladom.

- 2/. Genéza sintrových útvarov.
- 3/. Poznanie krasovej oblasti JT /Obchôdzka v teréne/.
- 4/. Prednáška o rozdelení krasu na území Slovenska.
- 5/. Prednáška o ochrane archeologických pamiatok.
- 6/. Exkurzia do najbližšej krasovej oblasti. Pri tejto exkurzii sa prevedie :
 - a/. Prehliadka a odborný výklad niektorých jaskýň.
 - b/. Výklad povrchového krasu.
- 7/. Jednotné metódy dokumentácie krasových javov.
- 8/. Speleologické názvoslovie.
- 9/. Mikroklíma jaskýň a metódy jej meraní.
- 10/. Organizácia speleológie v Medzinárodnej únii, na Slovensku a v ČSSR.

Program spoločný.

- 1/. Nástup účastníkov.
- 2/. Otvorenie JT.
- 3/. Rozdelenie do skupín a informácie o programe.
- 4/. Prvý večer : zoznamovací večer
- 5/. Druhý večer : premietanie filmov a beseda
- 6/. Tretí večer : dejiny jaskyniarstva
- 7/. Štvrtý večer : hodnotenie JT
- 8/. Záver.

V rámci programu piaty deň predpoludním sa pre I. skupinu konajú komisionálne pohovory. Otázky pohovorov majú byť zamerané na tematiku školenia. Prednášky majú byť vopred pripravené a napísané. Pre možnosť preštudovania majú byť prednášky k dispozícii každého člena SSS aspoň do dvoch mesiacov pred započatím JT, alebo rozmnožené ako súčasť Spravodaja.

PhMr. Štefan R o d a

**Prehľad najdôležitejších predpisov
a opatrení pri použití trhacích prác
v speleologickom prieskume.**

Dnešný stav speleológie kladie zvýšené požiadavky na technické vybavenie prieskumných prac. Lahko prístupné jaskyne, väčšinou s otvoreným vchodom, boli už dávno objavené a preskúmané. Objavenie nových jaskýň, či preniknutie do nových, predpokladaných priestorov známych jaskýň vyžaduje systematickú a cielavedomú činnosť, ktorá predpokladá okrem fyzickej zdatnosti členov skupín aj určité nutné technické vybavenie. K týmto prácam patrí aj používanie výbušnín a strelmajstrovských prác. Používanie trhacích prác je dnes už neodmysliteľnou súčasťou speleologickej činnosti. Uľahčenie práce pri prieskume používaním výbušnín skrýva však na druhej strane, pri ich nesprávnom použití nebezpečie zničenia kvapľovej výzdoby, poprípade znehodnotenie celého diela. V neposlednom rade nesprávnym a nezodpovedným používaním výbušnín v jaskyni môžu členovia skupiny privodiť rôzne poranenia, ktoré často končia tragicky.

Zostavenie bezpečnostných predpisov, ktoré by obsiahli všetky druhy činnosti strelmajstra v jaskyni a hlavne zaznamenali zvláštnosti, ktorými sa líšia strelmajstrovské práce v speleológii od bežných trhacích prác na povrchu, je veľmi náročná a zodpovedná úloha. Takéto špeciálne predpisy by vyžadovali dlhšie spracovanie, preto zatiaľ v prvej časti sa obmedzíme len na predpisy a smernice, týkajúce sa používania výbušnín v bežnej speleologickej praxi. Je azda samozrejmé, že strelmajstrovské práce môže prevádzať tak ako inde, len k

tomuto účelu školený strelmajster, ktorý musí ovládať v plnom rozsahu platné bezpečnostné predpisy o výbušninách.

Všetky trhacie práce a používanie trhavín musí byť realizované v zmysle zákona S.51/1965 5b., ktorým sa doplňujú predpisy o organizácii štátnej banskej správy. V zmysle výnosu Ústredného banského úradu zo dňa 25.6.19/65 č.j.65/ 1965 boli vydané Bezpečnostné predpisy o výbušninách, podľa ktorých sú práce vykonávané v speleologickej činnosti považované za práce malého rozsahu. To znamená, že jednotlivé, nálože nesmú presiahnuť 10 kg trhaviny a súčasne odpaľované množstvo nesmie presiahnuť 100 kg trhaviny. Nutné však upozorniť, že v našich podmienkach zďaleka nebudeme používať naraz ani toto uvedené množstvo trhavín. Dôležitou otázkou okrem iných predpisov je aj zodpovednosť za strelmajstrovské práce. Zodpovednosť za výsledok je daná ustanovením I 21 3P U3TJ 65/65, to znamená, že za výsledok odstrelu zodpovedá organizácia, ktorá odstrel uskutočnila. Trhacie práce v speleologickom prieskume môže vykonávať len strelmajster s oprávnením pre vykonávanie trhacích prác, riadne určený organizáciou, ktorá vykonáva speleologický prieskum. V našom prípade je to Správa slovenských jaskýň, resp. SSS a nie oblastná skupina, ktorá odstrel len realizuje.

Prípravné práce.

Prvým predpokladom použitia trhacích prác na určitej lokalite je súhlas výboru SSS, ktorý prostredníctvom svojho garanta skupiny vykoná prehliadku pracoviska a rozhodne o tom, či je nutné tieto práce prevádzať. Rozhodujúcu

dôležitosť pri tejto prehliadke majú aj predpoklady dodržania zásad ochrany prírody a nepoškodenia kvapľov pri odstrele. Trhacie práce môžu byť zahájené len za predpokladu, že bolo príslušným ONV - Odborom výstavby vydané tzv. povolenie trhacích prác. Toto povolenie trhacích prác sa vydáva len na základe písomnej žiadosti, doloženej navyiac tzv. technologickým predpisom trhacích prác. Znovu opakujeme, že tieto žiadosti v našom prípade podpisuje SSJ a nie oblastná skupina, ktorá tieto práce len prevádza. Priložene uvádzame takýto vzor pre vypracovanie žiadosti o povolení trhacích prác malého rozsahu, ako aj vzor technologického predpisu.

Príprava priestoru.

Pred začiatkom trhacích prác musí byť vykonaná príprava priestoru pracoviska t.j. odstránenie náradia, prehliadka pracoviska strelmajstrom a jeho pomocníkom, poučenie hliadok o ich povinnostiach, rozdelenie pracovných úloh po vysvetlení pracovného postupu preverenie plánu uzávierky bezpečnostného okruhu /pri trhacích prácach na povrchu/ a systém signálov, vyprázdnenie ohrozeného priestoru od osôb nezamestnaných. Po adjustácií naloží strelmajster, ako posledná osoba opúšťa pracovisko. Odstrel v jaskyni môže byť vykonaný len vtedy, keď je zabezpečené, že všetci pracovníci môžu pred vykonaním odstrelu vystúpiť na povrch. Výnimku je možné povoliť len v rozsiahlych jaskynných priestoroch, kde je možné vymedziť bezpečnostný okruh podľa I 43 BP U3U 65/55 najmä s ohľadom na možnosť rozletu odstrelenej horniny a tlakovej vlny,

odvetrania podzemných priestorov po odstrele, ako aj z hľadiska možnosti závalu. Tento prípad výnimky je potrebné uviesť v technologickom predpise s presným určením miesta úkrytu. Pri manipulácii s trhavinami je zakázané fajčiť a zakladať oheň.

Špeciálnou otázkou, s ktorou sa v poslednej dobe stretávame čoraz častejšie je používanie trhavín v chránených územiach. Použitie trhavín v chránených územiach za účelom speleologického prieskumu je v určitom slova zmysle zásahom do chránenej časti prírody v zmysle § 12 zák.č. 1/3,955 SNR a vyžaduje povolenie výnimky, ktorú vydáva Ministerstvo kultúry SSR, resp. SÚPSOP. Žiadosť o takúto výnimku musí byť doložená návrhom technologického predpisu trhacích prác.

Trhacie práce v chránených územiach v rámci speleologickej činnosti môžu byť vykonávané len po predchádzajúcom udelení tejto výnimky a pochopiteľne po povolení trhacích prác Odborom výstavby príslušného ONV.

Ing. Ivan Cebecauer
Ing. Mikuláš Erdös

vzor žiadosti o povolenie trhacích prác

Okresný národný výbor
odbor výstavby
v

vec: žiadosť o povolenie
trhacích prác

Správa slovenských jaskýň žiada o povolenie

k prevádzaniu trhacích prác malého rozsahu, v katastru obce v podzemnej bočnej vetvi jaskyne Ide o speleologickú činnosť oblastnej jaskyniarskej skupiny, Slovenské j Speleologickej Spoločnosti, za účelom objavenia a preniknutia do neznámych priestorov jaskyne.

Trhacie práce prevedie strelmajster bytom v....., č. strelm. preukazu

Celková spotreba trhavín a elektr. rozbušiek:

Danubit 1 kg

elektr. rozbušky ks

Trhavina a elektrické rozbušky budú odobrané u n.p., závod....., skladované v lome Príslušné dohody% ako aj povolenie lesného závodusú prejednané. Technologický predpis trhacích prác je priložený k tejto žiadosti.

razítko SSJ podpis SSJ

vzor

Technologický predpis trhacích prác.

1/. Miesto.

Kataster obce okr....- bočná chodba jaskyne

2/. Práce na lokalite.

Na lokalite, ktorá sa nachádza v podzemnej krasovej oblasti, pracuje jaskyniarska skupina, pod vedením strelmajstra na rozšírení bočnej pukliny do jaskyne. Profil vyrazenej chodby by je 1,8/2 m.

3/. Objekty v okolí.

pracovisko sa nachádza na konci pukliny, 60m od jediného vchodu pod masívnymi vrstvami brala. Najbližšie objekty od vchodu sú nasledujúce : starý mlyn 380 m, železničné trať 180 m /cez luku/. Iné objekty, alebo vzdušné, energetické či telekomunikačné vedenie v blízkosti sa nenachádzajú. Rozlet materiálu však naprosto neohrozuje uvedené objekty, nakoľko pracovisko sa nachádza v podzemí.

4/. Použitá trhavina.

K odstrelu sa použije skalná trhavina plastická Danubit 1 v bežnom balení. Ako upchávka sa použije jaskynná ílovitá hlina, alebo vodná upchávka. Vzhľadom k možnosti, výskytu kvapľovej výzdoby na pracovisku, použije sa minimálna dávka trhaviny, len pre rozrušenie horniny. Z tých istých dôvodov odstrelia sa súčasne najviac 3 nálože.

5/. Bezpečnostné opatrenia.

a/. v podzemí

Pred započatím prísunu trhavín opustia podzemne priestory pracovníci skupiny. Adjustáciu prevádza strelmajster, ktorý taktiež prekontroluje roznetný okruh. Použije, sa výlučne elektrického roznetu. Po naadjustovaní náloží strelmajster opustí pracovisko ako posledný.

b/, na povrchu

Na povrchu sa zabezpečí blízka poľná cesta z obidvoch strán a to na stanovištiach cca 200 m s priamym výhľadom na vchod do pracoviska. Doba odstrelu sa oznámi dopredu na MNV.

6/. Čakacia doba a výstražné signály.

Podľa predpisu UBU č.j. 65/1S55, § 40 a 45. K predpísanej čakacej dobe pristupuje ďalšia

čakacia doba na vyvetranie pracoviska od škodlivých plynov.

7/.Stanovište strelmajstra.

Asi 20 m od vchodu do podzemného pracoviska s priamym výhľadom na rozostavané hliadky.

8/. Nespotrebované trhaviny.

0 ničení nespotrebovanej trhaviny sa neuvažuje, nakoľko zo skladu sa odoberie len primerané množstvo trhavín a rozbušiek.

9/. Strelmajster bude rešpektovať ustanovenia všetkých predpisov, hlavne výn. ÚBU 65/1965.

podpis strelmajstra

Tragédia v Moravskom krase varuje !

K veľkým jaskyniarskym tragédiám poslednej doby počítame nešťastie v Moravskom krase, ktoré vzalo za obeť dva mladé ľudské životy. V auguste t.r. pracovala skupina brnenských jaskyniarov na ponore potoku Biela Voda v blízkosti obce Holštejn v okrese Blansko. Podzemný tok Bielej Vody už niekoľko rokov usilovne sledujú moravskí jaskyniari, lebo podľa ich predpokladu spojuje sa s podzemným tokom Punkvy. Mohli by tak konečne rozriešiť ďalšie pokračovanie Macochy a Punkevnej jaskyne, ktorá odhadujú na niekoľko kilometrov. Preto prebieha v obvode Bielej Vody intenzívny prieskum krasového podzemia, registrujú každý pravdepodobný vchod, závrť, ponor, ktorým by sa mohli dostať na toto podzemné riečisko. Medzi tieto akcie patrí aj

potápačský prieskum, pri ktorom zahynuli Milan Šlechta a Ing. Zahradníček. Vybavení ľahkým potápačským výstrojom spustili sa menovaní na štyri dni v sobotu dňa 29. augusta do závrtu, ktorý vedie k zatiaľ známemu konci toku Bielej Vody. Tento pre svoju členitosť a náročnosť sa volá Cigánsky závrt. Prekonáva výškový rozdiel 110m prvá kolmá časť bola vybavené rebríkmi, potom nasledovali náročné plazivky s bahnitými úsekmi. Tento náročný úsek končí Domom objaviteľov, kde pod prudkým svahom už sa objavuje hladina potoka. Vo vzdialenosti 800 m v koryte tohto potoka nachádza sa sifón. Ich štvordňový zostup a pobyt v týchto priestoroch sledoval zakreslenie a zmapovanie tohto sifóna.

Medzitým, čo odvážlivci pokračovali v ceste jaskyňou, strhla sa ,na povrchu silná búrka a prietrž mračien, akú si nepamätajú najstarší obyvatelia. Táto prírodná katastrofa spôsobila povodne a nebývalé zvýšenie hladiny potoka, ktorým postupovali. Valiaca sa hrozba bola prvým signálom nebezpečenstva. Posledné spojenie s obidvoma jaskyniarmi mali ich kamaráti na povrchu o 16 hod. Oznamili, že sú odrezaní od povrchu a boli informovaní o katastrofálnej situácii na povrchu. Ich vybavenie na štyri dni, spacie vaky, potraviny a ďalšie potreby dávali nádej, že hrozbu vody v bezpečnom ukryte prečkajú.

Situácia na povrchu sa však zhoršila. Valiaca sa voda do podzemia stále mohutnela a strhávala so sebou množstvo balvanov aj hliny, Preto bol vyhlásený poplach pre požiarne útvary okolia, pozdejšie sa objavili aj ostatné skupiny, príslušníci CO, vojaci, pracovníci ČSAV z Brna a ďalší dobrovoľní

pracovníci. Potápači Trygon klubu a jaskyniari tu boli od soboty, v pondelok boli požiadaní o pomoc potápači Hlavnej záchranej stanice z Ostravy. Narýchlo vytvorená skupina odborníkov rozhodla sa znížiť prietok vody v Bielej Vode, na čo by mala nadviazať záchrana samotných jaskyniarov. Čerpanie vody zahájili v utorok dopoludnia. Výškový rozdiel pre správny odtok bol 22 m a dĺžka 2.500 m, ktorý prekonávali kaskádovite 85 čerpadlami !!! V stredu pokročilo zníženie hladiny natoľko, že potápači Trygon klubu mohli zostúpiť Cigánskym závrtoom do podzemia. Táto skupina za úmornej dvanásť-hodinovej práce prenikla až k sifónu a vybudovala cestou tri záchranné stanovištia s potrebným vybavením. Odtiaľ prenikli už potápači HBZS v priebehu niekoľko hodín nebezpečným sifónom, za ktorým našli vo vzdialenosti 80 m. bohužiaľ už mŕtve telá Ing. Záhradníčka a Milana Šlechtu. Zakončenie celej akcie spočívalo už len vo vynesení tiel postihnutých ktoré previedli ich kamaráti. Za tragickým miestom vo vzdialenosti 800 m bol vysoký priestor, kde mohli postihnutí zátopy prečkať. Prečo tam nedorazili, to už ostane ich tajomstvom.

Po prvýkrát v histórii sa tu zišli vojaci, civilná obrana, potápači, záchranári, požiarne zbory v takom počte pri jedinom zásahu. Skupina určená k práci pod zemou mala 65 členov, práce na povrchu prevádzalo 600 ľudí. Celou zložitou akciou dominovala obetavosť všetkých, ktorí bojovali za záchrana ľudských životov. Ich snaha však bola marná.

Každá akcia, každý výkon v jaskyniach sú spojené s veľkou dávkou odvahy a obetavosti. Výkon členov jaskyniarskej skupiny v podzemí prekračuje normy všedného života a prináša so

sebou! mnoho nebezpečných prvkov, ťažké úrazy, ktoré niekedy končia aj tragicky. Táto tragická udalosť všetkých nás varuje, aby sme akcie v podzemí a na povrchu prevádzali nanajvýš opatrne a s rozvahou. Pre organizáciu akcií ostáva cenné ponaučenie, že akékoľvek zložitejšie prieskumy pod zemou, sa dajú podnikáť len na dobrej technickej úrovni a len s podporou odborníkov.

Ing. Mikuláš Erdős

Úraz v Smolenickom krase.

Mesiac po tragédii v Moravskom krase stal sa úraz aj v slovenských jaskyniach, v Smolenickom krase, ktorý našťastie bol menšieho charakteru a skončil pomerne šťastnejšie.

Dňa 27.9 pracovala oblastná skupina SSS z Dolných Orešian na svojej plánovanej akcii v priepasti Veterník v Smolenickom krase. Akcie sa zúčastnilo 5 členov skupiny s vedúcim skupiny Pavlom Nemčekom. Po dosiahnutí hĺbky 30 m rozhodli sa členovia previesť podrobnejší prieskum všetkých častí priepasti. Člen skupiny J.Horváth zistil ,v bočnej stene úzky otvor, ktorý chcel preskúmať. Za pomoci ostatných členov dostal sa k tomuto otvoru. Po preplazení úseku 2 m zistil, že otvor sa rozširuje a že sa tu dá i postaviť. Pri tejto činnosti odrazu sa uvoľnili labilné balvany, ktoré poklesli v zvislom smere a odrezali tak spiatočnú cestu. Vďaka náhode ostal stáť medzi dvoma balvanmi. Jeden z nich mu však pritisol v stojacej polohe o stenu chodby tri prsty ľavej ruky. Vedúci skupiny po zvážení situácie zahájil záchranu postihnutého. Privolali z blízkeho polesia telefonicky vojakov trnavskej

posádky, F. Bernardoviča z jaskyne Driny a volali aj J. Májku, Prof. Blahu a Ing. Cebecauera, ktorý v ten deň prevádzal so svojou skupinou prieskum v Borinskom kráse. Pozdejšie privolali na pomoc aj záchrannú čatu z antimónových baní v Pezinku, kde našli u riaditeľa Ing. Pastora veľké pochopenie.

Medzitým pracovali členovia skupiny na uvoľnení postihnutého, ktorý mal pochopiteľne veľké bolesti. Po podaní občerstvenia sa mu trochu uľavilo. V priebehu organizovania záchrannej akcie člen skupiny J. Nídel veľmi obetavo sekal v spodnej časti balvana, aby sa dostal k závalu. Bola to veľmi namáhavá a riskantná práca, lebo ohrozoval závalom seba i raneného. Po piatich hodinách sekania konečne sa mu podarilo rozšíriť otvor natoľko, že sa dostal, aj keď veľmi namáhavo ku kolegovi. Za ďalšie dve hodiny sekania sa mu podarilo uvoľniť aj poranené prsty ľavej ruky. Záchranná čata prišla na miesto činu už keď členovia postihnutého práve vyťahovali z priepasti. Bol okamžite prevezený sanitkou do trnavskej nemocnice, kde sa bude rozhodovať o spôsobe ďalšieho liečenia a záchrane prstov.

Tento úraz s pomerne šťastným koncom ukazuje, že ešte zďaleka nemáme všetko v poriadku pri zaistení bezpečného prieskumu v jaskyniarstve. Predbežné poučenie členov a dodržanie bezpečnostných zásad stačí len k preventívnemu predchádzaniu úrazov a to len v jednoduchých nekomplikovaných situáciách. Pre budúcnosť bude potrebné vypracovať presné pokyny pre skupiny, ako postupovať, keď už predsa len dôjde k úrazu. Musíme pre jednotlivé skupiny zvlášť zostaviť adresy osôb a organizácií, na ktoré sa môžu obrátiť a to pri určitom druhu úrazu. Nie je predsa možné, aby sa na ťažko prístupnú lokalitu

prizvalo veľké množstvo ľudí rôznych profesií, z ktorých veľká väčšina nevie pomôcť pre špeciálnosť úrazu. Ďalej ukazuje sa potrebným v ďalšej budúcnosti zostaviť a vybudovať špeciálnu záchrannú čatu pre jaskyniarstvo a vypracovať ich organizačné pôsobenie tak, aby mohli byť včas a účinne nápomocní.

Ing. Mikuláš Erdös

Z činnosti oblastnej skupiny č. 2
Spišská Nová Ves.

Skupina pracuje už dlhé roky na prieskumných prácach krasových lokalít Slovenského raja. Stálym a hlavným pracoviskom skupiny je známa Medvedia jaskyňa vo svahu planiny Glac. V prvom polroku sme tu previedli zistenie smeru silného prúdenia vzduchu v jaskyni smerom na komín v západnom konci jaskyne. Za účelom zistenia event. vyústenia komína na povrch boli zapálené vojenské dymovnice ,a litrová ampula merkaptanu pre aromatickú signalizáciu. Negatívne výsledky rozostavanej hliadky na povrchu dokázali vyústenie komína, do iných priestorov. V rámci pracovného sústreduenia skupiny previedli sme v dňoch 18.-25.7. pokus o preniknutie do tohto komína, ktorý bol zaplnený uvoľnenými balvanmi. Pomocou trhacej techniky boli tieto balvany čiastočne odstránené, čím sme postúpili o 5 m. V prieskume komína sa pokračovalo v rámci celoslovenského jaskyniarskeho týždňa SSS. Za účelom získania povrchového reliéfu v západnom pokračovaní Medvedej jaskyne, s cieľom určenia druhého vchodu do jaskyne

zamerali sme a stabilizovali 28 bodov prístrojom Dahlta.

Skupina previedla aj obhliadku krasovej vyvieračky vo Veľkom Sokole s možnosťou jej otvorenia. Vyvieračka sa nachádza cca 3 km od sútoku Malého a Veľkého Sokola, na pravom svahu rokliny, neďaleko potoka Veľký Sokol. K hlavnému prítoku pribúdajú ďalšie, menšie, s celkovým prietokom približne 500 l/min. Celý svah v spodnej časti je pokrytý sintrovým nánosom.

Ing. Ján T u l i s

Z činnosti oblastnej skupiny č.3 - Rožňava

Rožňavská skupina pracuje už dlhé roky na otváraní vyvieračky Zúgó v katastri obce Kunova Teplica, okr. Rožňava. Nachádza sa na západnom úpätí Plešiveckej planiny cca 2 km na sever od obce. Sekcia "A" našej skupiny, ktorá pracuje na prieskume horizontálnych sústav usporiadala v dňoch 26.6 - 4.7.1970 jaskyniarsky týždeň. Výsledky prieskumných prác uvádzame v nasledujúcom popise.

Predchádzajúca situácia...

Skupina tu začala prieskum horizontálnej, jaskynnej sústavy už r.1955 odkrývaním silnej suťovej vrstvy na hlavnom výtoku deltovitého systému troch vyvieračiek, nachádzajúcich sa v okruhu asi 60 m. Súčasne sme previedli aj zníženie hladiny hlavného toku a, to spôsobom prehlbovania koryta riečiska v dĺžke cca 50 cm a do hĺbky 1,5 m na upätí, čím sme predpokladali zníženie aj vo výstupnom sifóne. Po prevedení uvedených prac sme sa dostali do menšieho priestoru 1x2x2 m, kde z pukliny nad riečiskom vanul silný prievan. Po

uvážení situácie a po prevedení meraní stavu mikroklímy v pukline /relat. vlhkosť 98 % a teplota 9,2°C/ sme predpokladali za opodstatnené opustiť porušený sifón v riečisku a sledovať cestu prievanu po pukline, čo podľa predchádzajúcich meraní dokazovalo otvorené vzdušné spojenie s jaskynnými priestormi. V priebehu, štyroch rokov sme pomocou trhacích prác prerazili 36 m chodby po pukline.

Popis akcie.

Niekoľkými akciami v zimnom a jarnom období sme pripravili pracovisko do najvhodnejšieho stavu pre pokračovanie v razení chodby. Zo známej už časti sme odstránili jarné nánosy a chodbu sme prehĺbili tak, že v nej bolo možno chodiť vzpriamene. Pred samotnou akciou sme zaistili požičanie pojazdného kompresoru od závodu Geologický prieskum v Rožňave, ďalej sme vybavili povolenie pre strelmajstrovské práce a z gombaseckého kameňolomu prevzali potrebné množstvo výbušnín. Vedúci sekcie Š.Óvári st. sa postaral o materiál pre stravovanie účastníkov, ktoré bolo spoločné. V priebehu 9 pracovných dní bolo pomocou trhacích prác prerazené ďalších 40 m chodby smerom SV. Tak ako v predošlých rokoch prieskumu, sme aj naďalej sledovali tie úzke pukliny mohutnej poruchy, cez ktoré nás viedol silný prievan. Vo vzdialenosti asi 60 m sa doteraz celkove horizontálna počva mierne začala dvíhať a pri vzdialenosti 72 m dosiahla 4 m relatívnu výšku nad hladinou vody. Po prerazení ďalších 4 m sme narazili na kruhovitý otvor, ktorý vertikálne prudko klesá až k hladine vody. Silný prievan vychádzal odtiaľ. Po rozšírení spomenutého otvoru sa nám podarilo nazrieť do ďalšej

chodby, ktorá je už klenbovitá a poskytuje pravdepodobne už možnosť postupu po jazere sifónu. Dňa 4.7. o 22.00 hod po predošlých prudkých dažďoch sa voda v jazere, zdvihla natoľko, že sme boli núdení od ďalšieho prieskumu lokality upustiť.

V priebehu jaskyniarskeho týždňa sme odpracovali v 9 smenách 1.254, hodín s celkovým počtom 104 pracovníkov. Vedúcim akcie bol Štefan Ovári st., strelmajstrovské práce vykonával Ladislav Herényi. Výsledok akcie.

V priebehu akcie sme postúpili 40 m smerom do jaskyne pričom vyvozený materiál reprezentoval celkom 90 m³. Pri akciách sme spotrebovali 20 kg trhavín a 95 rozbušiek. Záver.

Po uvážení situácie sme sa rozhodli vyčkať s pokračovaním prieskumu do predpokladaného suchého obdobia koncom septembra. Dúfame, že pre jaskyniarsky prieskum nevyhovujúce meteorologické podmienky sa v tomto období zmenia. Chceme zorganizovať ďalšiu 3-4 dňovú akciu na lokalite, kedy veríme, že sa nám podarí prekonať poslednú fázu výstupného sifónu a objaviť tak jaskyňu, prvú väčšiu jaskyňu pod Plešiveckou planinou v Slovenskom krase.

PhMr. Štefan Roda

Z činnosti oblastnej skupiny č. 5 -
Gemer - Licince.

Oblastná skupina Gemer pokračovala na prieskume lokalít, započatých ešte v minulých rokoch. Išlo predovšetkým o krasovú vyvieracku Podhlavište, ktorá sa nachádza cca 800 m na sever od obce Kameňany, okr.

Rožňava. Leží v okrajovej zóne strednotriasových vrstiev. Vyvieračka končí obvyklým sifónom. Nad vyvieračkou cca 25 m vo svahu sa nachádza poruchová zóna v smere 73° na SV. Skupina pracuje v tejto pukline, ktorá klesá šikmo pod 55° dovnútra. V pomerne úzkej pukline pracujeme už niekoľko rokov za ťažkých podmienok, väčšinou pomocou trhacích prác. V tejto pukline sme prenikli zhruba o 19 m. Na dne pracoviska ukazuje sa už slabá kvapľová výzdoba. Tesnú blízkosť aktívneho vodného toku naznačuje hukot vody, ktorý sem preniká pokračovaním pukliny. Podľa predbežného zamerania ostáva nám ešte prekonať asi 6 m na aktívny tok. V prieskume sa pokračuje. Pre transport materiálu v úzkej šikmej pukline sme vyhotovili malý vozík.

Štefan S z ö g e d i

Z činnosti oblastnej skupiny č.6 - Tisovec.

Činnosť tisoveckej oblastnej skupiny pokračovala aj v letných mesiacoch zaktivizovaná najmä vplyvom celoslovenského jaskyniarskeho týždňa SSS. Vzhľadom k veľkému záujmu nových mladých ľudí, uskutočňujeme plánované akcie skupiny za ich spoluúčasti, aby sme tak poznali ich osobné kvality a trvalý záujem.

Trvalým pracoviskom je jaskyňa Míchňová, kde boli urobené prípravné práce pre ďalší postup, zabezpečenie rebríkov v samotnej jaskyni a sondovanie v ponore. Koncom októbra zamerala skupina už dávnejšie známu jaskyňu Baranová /por.č. 86/ v katastri obce Muráň. Jaskyňa leží v skalnatom brale v závere Hrdzavej doliny, s orientáciou na juh.

Zaujímavosťou tejto lokality je, že v nej prezimujú medvede, preto prieskum sme museli uskutočniť ešte v októbri. Výsledky prieskumu a merania budú spracované.

Okrem tejto činnosti prevádzala skupina prieskum niektorých lokalít na Tisoveckom a Muránskom krase. K väčším akciám patrí prieskum priepasti Pavelkovo, s hĺbkou -34 m. Ešte v priebehu októbra uskutočníme väčšiu výpravu do novej jaskyne nad Muránskou Hutou. Taktiež budeme pozorovať nové priestory v oblasti Hrdzavej doliny, ktoré našli v poslednom, čase drevorubači.

Ing. Kámen

Z činnosti oblastnej skupiny č.8-Jakubovany - Východná.

Novozaložená skupina vo Východnej zahájila svoju činnosť v júni 1970. Záujmovým územím skupiny je oblasť paleogénnych a druhohorných vápencov v povodí Belanského potoka a Hybice, SV od obce Východná. Táto oblasť s rozlohou asi 25 km nebola ešte z hľadiska geomorfologického uspokojivo preskúmaná. Sústredili sme sa preto na súpis krasových javov a pozorovanie hydrologického režimu oblasti.

V mesiaci jun-júl sme previedli súpis krasových útvarov do mapy 1:10.000. Taktiež sme zbierali informácie z event. starších výskumov a o vplyvu človeka na krasové útvary vôbec.

Prenikli sme do komína závrtnu Suché, ktorý sa nachádza na S od Hrubého Grúňa vo výške 910 m.n.m. V minulých rokoch bol tento komín

uvolnený prirodzenou cestou. Dnešnú asi 2 m hrubú vrstvu zásypu sa nám zatiaľ nepodarilo odstrániť. V tejto časti, južne od Hrubého Grúňa vo výške 830 m.n.m. sa nachádzajú aj vyvierajúce, kde skupina prevádzala hydrologické pozorovania. Na dĺžke 21 m sme napočítali na 10 výverov, ktoré sú usporiadané v jednej línii. Výdatnosť všetkých vyvieráčiek bola v mesiaci júl okolo 18 l/sek. Z troch vyvieráčiek boli odobraté vzorky za účelom zistenia ich tvrdosti a tým aj k posúdeniu ich pôvodu. Dlhodobé pozorovanie tejto oblasti prevedieme na budúci rok.

Farbiace pokusy sme prevádzali aj na ponore vo Vyšnom Belanskom, ktorý sa nachádza na Belanskom potoku vo výške 905 m.n.m. Dvojnásobným farbiacim pokusom, ktorý sa ukázal negatívnym sme konštatovali, že medzi, týmto ponorom a vyvieráčkou v Tureckom nie je kontinuita.

Dôležitým pracoviskom skupiny je Visutá jaskyňa, kde predpokladáme existenciu rozsiahlejších podzemných priestorov. Jaskyňa už bola popísaná v minulých rokoch. Dosiaľ sme z jaskyne odstránili na 20 m³ suťovitej zeminy. V tejto činnosti budeme v budúcnosti pokračovať.

Ing. Milan Koreň

Z činnosti oblastnej skupiny č. 9 -
Liptovský Mikuláš.

Skupina pokračovala v započatých sondovacích prácach na tektonickej pukline v západnom svahu Demänovskej doliny v Lehotskej Kamenici. Po vyčistení vchodu sondy, vynesení zeminy a vápencovej suty, zaistili sme tento otvor výdrevou a namontovala sa konštrukcia kladky. Vzhľadom k silnému prievanu z otvoru je táto lokalita, veľmi sľubná. V prieskumných prácach budeme pokračovať a celú oblasť zdokumentujeme.

Súbežne s týmto prieskumom zahájili sme aj hĺbenie prieskumnej sondy v podobnej situácii aj v Jánskej doline v protiľahlom svahu Stanišovskej jaskyne. Výkop bol zatiaľ prehĺbený do -7 m a zároveň sa previedlo aj čistenie okolia sondy od napadaného štrkového materiálu a nánosov. V prieskumných prácach budeme pokračovať.

Stanislav Š r o l

Z činnosti oblastnej skupiny č.10 -
Liptovský Trnovec.

Prvé kroky činnosti našej skupiny sme zamerali na zistenie a hľadanie speleolog. možností v našej oblasti. Za tým účelom sme previedli rekognoskáciu povrchových krasových javov, väčšinou v doline Holmô, nachádzajúce sa u Havraních skál v Západných Tatrách. Na ľavej strane doliny sme nezistili súvislé systémy závrto, len niektoré puklinovité priehlbne u skalnej steny a menšie otvory v

samotnej stene. Jeden z nich sme pomocou lezeckej preskúmali. Podobná je situácia aj na pravej strane spomenutej doliny Holmô u steny Pražená /Opálnica/. V rámci predbežného prieskumu budeme sondovať a prehľbovať malý otvor, ktorý sa nachádza pod skalnou stenou.

Ján H o l l ý

Z činnosti oblastnej skupiny č.11 - Dolný Kubín.

Skupina pracovala v uplynulom prvom polroku na niekoľkých krasových lokalitách. Bol prevedený prieskum priepasti, ktorá sa nachádza na hrebeni Sivého Vrchu. Zistili srna aj hĺbku priepasti -45 m. Preskúmali sme aj susedné Biele skalky, kde sa nachádza niekoľko menších jaskýň.

Prevádzali sme aj sústavné meranie prietoku vyvieračky, ktorá sa nachádza 1 km na S od Párnice.

Najväčšiu pozornosť sme však venovali Brestovskej jaskyni a jej okoliu. Overovali sme si poznatky, získané v priebehu jaskyn. týždňa r.1969. Previedli sme prieskum závrto, ktoré sa nachádzajú medzi vchodom do jaskyne a vyvieračkou. V najväčšom z nich, podarilo sa proti i prúdu postúpiť horizontálne o 15 m. Ďalšie pokračovanie uzatvára zatiaľ sifón. V jednej chodbe sme už pozorovali aj kvapľovú, brčkovú výzdobu. Prepadanie vody v doline Múčnica má taktiež súvis s Brestovskou jaskyňou. Podľa podania starších obyvateľov má tu byť väčšia jaskyňa

s prepadnutým stropom. Jedná sa pravdepodobne o začiatok sústavy Brestovskej jaskyne. Toto spojenie je však zavalené. Našu prácu v budúcnosti chceme zamerať na riešenie tohto problému.

Ján Brodňanský

Z činnosti oblastnej skupiny.č.12 -
Ružomberok.

Skupina pokračovala y prieskume Liskovskej jaskyne a taktiež v jaskyni, ktoré leží od tejto asi 350 m JZ v liskovskom kameňolome. Našou snahou bolo, ako sme o tom písali už v minulom Spravodaji, preniknúť ďalej a prípadne dokázať ich predpokladané spojenie. V uplynulom období sme previedli systematické mapovanie všetkých priestorov Liskovskej jaskyne. V zimných mesiacoch sme pravidelne pozorovali pohyb netopierov v jaskyni.

Skupina previedla aj systematický prieskum krasových útvarov v Prosieckej doline.

Jedná sa o tieto lokality :

Na pracovisku jaskyne 0-3 vo Vrátach sme nadviazali na vlašajší prieskum. Práce boli zamerané na odstránenie hlinito-štrkovej upchávky na konci chodby jaskyne. Pracuje sa v úzkej štrbine v ležiacej polohe a vykopaný materiál je nutné transportovať až takmer ku vchodu jaskyne. Výsledok tejto činnosti je zatiaľ neuspokojujúci, k čomu prispelo aj tohoročné daždivé počasie. Na definitívna vyriešenie problémov tejto jaskyne plánujeme tu ďalšie akcie.

V auguste t.r. bol prevedený prieskum a zameranie jaskyne Blatnačka. V októbri t.r. skupina pracovala na odkrývaní suťového kužela vo vyvieracke v Prosieckej doline s cieľom dosiahnuť skalný masív.

ml. Zdenko Hochmuth

Z činnosti oblastnej skupiny č.14 - Zvolen.

Skupina pokračovala v uplynulom polroka v započatých prieskumných prácach na krasových lokalitách v Jánskej doline. Jaskyňa Starý hrad /1.400 m.n.m./ Na tejto lokalite, ktoré sa nachádza v Čiernej dolinke Jánskej doliny, sme pokračovali zlepšením prehliadkovej trasy a úpravou prístupových ciest. Na zvislých úsekoch sme namontovali nové rebríky a boli zdokumentované : minuloročné objavy. Po odstránení zráva v bočnej chodbe objavili sme ďalších 70 m chodieb.

V blízkosti tejto lokality sa nachádza Neznáma jaskyňa, ktorú sme tiež preskúmali. V tejto jaskyni sa už vyskytuje kvapľové výzdoba, väčšinou veľké kalcitové kryštálky.

Za účelom zistenia súvislosti medzi týmito lokalitami, a predtým nami preskúmanou priepastovitou jaskyňou Záskočie, previedli sme povrchové výškové meranie s vytýčením hlavných smerov predpokladaných sústav. Mapovacie práce na povrchu prevedieme tak, aby sa uzavrel celý okruh Neznáma jaskyňa -

Jaskyňa Záskočie - Krakova Holá - Jaskyňa
Starý hrad.

Peter H i p m a n

Z činnosti oblastnej skupiny č. 16 -
Terchová.

Skupina sa zamerala v prvom polroku na priepasť Kravarské vo Vratnej doline. Po informatívnom prieskume okolia previedli sme niekoľko zostupov. Dno priepasti tvoria veľké napadané balvany, ktoré zatiaľ znemožnili ďalší postup. Pokračovanie na tejto lokalite je možné jedine použitím trhacej techniky.

Skupina pracovala aj v inej priepasti, ktorá sa nachádza taktiež vo Vratnej doline pod Veľkým Rozsutcom. Pri zostupoch, do priepasti sme nezistili žiadnu kvapľovú výzdobu. Dno priepasti tvoria bloky a drobnejšia suť. Prievan pri prieskumoch nebol zistený. V priepasti sa nachádza stará výdrevá a rebríky, pochádzajúce pravdepodobne z r.1936 keď miestni obyvatelia tu hľadali poklad zlata.

Adam V a l l o

Z činnosti oblastnej skupiny č. 17 -Dubnica
n/Váhom.

Skupina pracovala na otváraní jaskyne Na Rúbani v Mojtinskom kráse. Sústavným rozširovaním puklinovitého vchodu do jaskyne

pomocou trhacej techniky bola otvorená chodba, odkiaľ vane silný prievan. Toto nádejné pracovisko však komplikuje zložitý sifón.

Skupina prevádza prieskumné práce aj v Jánošíkovej jaskyni vo vrchu Strážov. Bola objavená prietoková chodba, dĺžky 20 m. V budúcnosti chceme tieto partie zdokumentovať

Milan V e l i č

Z činnosti oblastnej skupiny Č.16 - Trenčianske Teplice.

Činnosť našej skupiny sme zahájili ešte v zimných mesiacoch. Sústredili sme sa pri tom na prieskum povrchových, krasových javov a zistenie možnosti preniknúť do niektorej sústavy.

Najväčšiu pozornosť sme venovali vyvieračke Kopanička, ktorá odvádza vody z územia Veľkých luk. Použitím trhacej techniky sme rozširovali jej otvor a odpratávali takto nahromadený štrkový materiál.

Ďalším pracoviskom bola vyvieračka Bzovík, kde sme taktiež pracovali pomocou trhacích prác. Takto sme prenikli až k skalnému masívu. Na občasnej vyvieračke Bzovík sme previedli farbenie vody.

Farbenie vody sme prevádzali aj v Maršalkovej, za účelom zistenia event. spojitosti s jaskyňou Vieska. Skupina pracovala aj na závrte č.3, kde sme prenikli o 7 m. Ďalšie pokračovanie je však zavalené a pracovné podmienky sú tu príliš ťažké.

Emil K a v a l í r

Z činnosti oblastnej skupiny č.19 -Dolné Orešany.

Skupina sa zamerala v prvom polroku na niektoré krasové lokality, v našej oblasti. K týmto patrí prieskum na úseku Horná parina v polesí Majdan. Tu, na vyvieračke Koňská Hlava sme preskúmali otvor dlhý asi 4 m. Ďalšie pokračovanie je možné len po odstránení stalagmitu uprostred chodby.

Dôležitým pracoviskom našej skupiny je aj jaskyňa Cajla pod Cajlanskou homolou, ktorá bola otvorená pri rozširovaní cesty z Pezinku na chatu Babu. Výsledkom našej činnosti, ktorú prevádzame už dlhšiu dobu, sú tri menšie miestnosti, cez ktoré chceme prekonať zasintrovaný zával odkiaľ vyteká krasový potok. To sa nám zatiaľ nepodarilo, naopak, prišli sme k záveru, najsnadnejšie prenikneme cez otvor asi 20 m na Z od pôvodného otvoru. V tejto činnosti budeme pokračovať.

V zimných mesiacoch sme prevádzali kontrolu výparov na úsekoch Veterník, Záruby, Sova diera, Vápenice a Kompereg.

Skupina pracovala aj v priepasti Veterník v Smolenickom kráse, kde ešte dosiaľ nik neprevádzal systematický prieskum. Na tejto lokalite došlo dňa 27.sept. k úrazu pri náhlom zosuve balvanov. Našťastie uraz bol menšieho rázu a bol i za spontánnej pomoci dobrovoľníkov likvidovaný.

Skupina preskúmala aj jaskyňu v Plaveckom Podhradí, ktorá patrí tiež do rajónu našej oblasti. Táto lokalita ešte nebola nikým pozorovaná, preto sme tu preskúmali všetky komíny a menšie priepasti v

jaskyni. Je tu málo výzdoby, nachádza sa ale väčšie množstvo netopierov.

Na základe písomného upozornenia z Trenčína previedli sme prieskum okolia hradu u Dobrej Vody a hlavne priepasť, kde už v minulých rokoch pracoval Ján Majko. Priepasť sme preskúmali do hĺbky -35 m.

Pavol N e m č e k

Z činnosti oblastnej skupiny č.20 - Bratislava.

Oblastná skupina táborníkov sa zamerala v prvom polroku 1970 na lokality Veľké Prepadlé a na prieskum v jaskyni Sedmička, nachádzajúca sa vo vrchu Okopanec.

Jaskyňa Veľké Prepadlé.

V jaskyni J1 bol prevedený prieskum všetkých dostupných puklín a otvorov. Bolo pri tom zistené, že Vodopádová priepasť ešte pokračuje kaskádovite do hĺbky -15 m, čím celková hĺbka priepasti je teraz -24 m. Previedli sme aj pokus o vyčistenie sifónu, ktorý sa nachádza na konci riečiska. Výsledky však zatiaľ nemáme. Na ponore PI bol prevedený pokus rozšíriť trhacími prácami vtokový kanál. Bez použitia víťacej súpravy však nie je možné vtokový kanál rozšíriť tak, aby bolo možné preliezť do ďalších priestorov. Po odstránení nánosov sme však zistili v hĺbke asi 4 m dosiaľ neznáme priestory. V prieskume sa bude pokračovať.

Jaskyňa Sedmička

Iná skupina pracovala na tejto lokalite pri čistení vertikálnej pukliny od hlinených nánosov.

Vyvieračka Medené Hámre

Na vyvieračke Medené Hámre u chaty Cementár vykonali sme nivelačné zameranie výškového rozdielu medzi prepádaním a vyvieraním vody.

Ing. Ivan C e b e c a u e r

Jaskyňa VLČIE DIERY v Stratenskej hornatine

V rámci prieskumných akcií Jaskyniarskeho týždňa SSS v Dobš. ladovej jaskyni bola preskúšaná a zameraná i jaskyňa Vlčie diery na severnom okraji planiny Pelc. Jaskyňu po prvýkrát orientačne preskúmala 2.8.1970 skupina vedená St.Šrolom, podrobný prieskum a zameranie jaskyne vykonala dňa 4.8.1970 skupina v zložení Z. Hochmuth, J.Veteška, S.Pavlarčík, V.Fudaly a J.Vajs.

POLOHA JASKYNE. Jaskyňa sa nachádza v svahu SZ okraja planiny Pelc, vo výške asi 990 m.n.m., asi 400 m SZ od kóty 1098. Vchod leží v strmom svahu v hustom zmiešanom poraste, takže je ho pomerne veľmi ťažko nájsť.

OPIS JASKYNE. Jaskyňa sa začína pomerne nízkym /140 cm/ vchodom

trojuholníkového tvaru v bralinatej nevysokej stienke. Za vchodom nasledujúca Vstupná chodba sa vo vnútri ihneď rozšíri a zvýši, otvorom v strope /500 cm/ preniká dnu denné svetlo.

Vstupná chodba klinovitého prierezu je založená na výraznej poruche. Dno je pokryté hlinitými sedimentami, čiastočne štrkom. Asi po 10 m sa chodba stáča o 90° na V a nadobúda oválny prierez. Tu, pri ľavej stene boli nájdené zlomky keramiky, ktoré Dr.J.Bárta CSc. označil za stredoveké.

Na Rázcestí, ktoré hneď nasleduje sa chodby vetvia. Na ľavej stene, nad bodom č.3 vidieť zreteľnú terasu. Krátka chodbička z nej vedúca ústí do vertikálneho priepastovitého komína o priemere 1-1,5 m. Priepasť je hlboká 20 m, ku dnu sa zužuje a končí sa štrkovými nánosmi na dne.

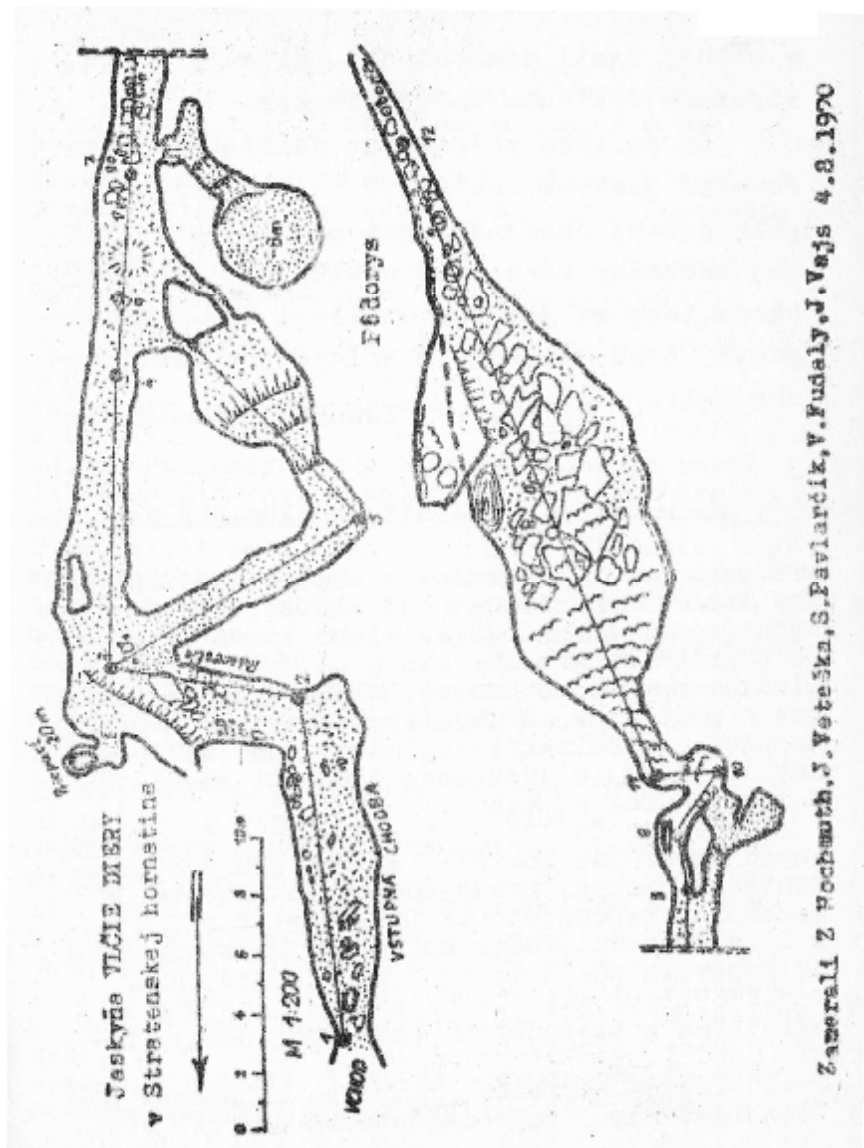
Chodba vedúca z Rázcestia na J mierne klesá a čiastočne sa zužuje. Pri pol.4 sa trochu rozšíri, sprava do nej vyúsťujú tesne pri dne dve chodbičky, spájajúce ju s chodbou, ktorá z Rázcestia odbočila na JZ. Na pravej strane chodby pri pol.7, tesne pri dne ,objavuje sa malý, asi 50x50 cm otvor. Chodbička tiahnúca sa za ním prudko

klesá a vyúsťuje do kruhovitej studňovitej miestnosti, ktorá sa končí slepo asi v hĺbke 8 m.

Hlavná chodba sa od pol.4 stále zužuje a znižuje, pri pol.8 má len asi 1,2 m. Tu sa vetví na dve úzke štrbinovité vetvy. Najschodnejšia z nich je lavá, ktorá stúpajúc a klesajúc po niekoľko násobnom zalomení ústi do tiahleho dómovitého priestoru.

Dóm hneď od začiatku pri pol.11 klesá a rozširuje sa. Dno je tvorené sintrovými nátekmi, neskôr kopami rozlámaných sintro-vých platní rôznej hrúbky. Pri východnej stene sa objavuje menšie jazierko. Tu, za jazierkom už dno klesá a dóm sa zas pomaly zužuje a znižuje, až prechádza v zužujúcu sa chodbičku /pol ,12/, ktorá sa po niekoľkých metroch stáva nepreleziteľnou pre naválané bloky balvanov a značné zasintrovatenie.

Z kvaplovej výzdoby sa v dóme okrem spomínaných sintrových nátekov a platni nachádzajú i stalagmity a stalaktity, hlavne v zadnej časti dómu, chodbe pri pol.12 a v stropnom výklenku nad jazierkom.

Čo sa týka prípadného ďalšieho pokračovania jaskyne, možnosti tu sú, hlavne v pokračovaní chodbičky pri pol.12, bez trhacej techniky však tade postup nie je možný. Okrem toho má jaskyňa určite i iné pokračovanie, čomu nasvedčujú prievany v okolí bodov 8-11.

Zdenko Hochmuth ml.

Najdlhšie a najhlbšie jaskyne sveta.

Pri večernom jaskyniarskom ohníku sa v čulých debatách častokrát nadhodí otázka, ktoré jaskyňa je teraz najdlhšia, alebo ktorá priepasť je najhlbšia na zemi. Stáva sa pritom, že následkom neinformovanosti, alebo mylných údajov z prístupnej literatúry tenktorý z nás zastáva celkom nesprávny názor. Je tiež pravda, že rozvojom výskumnej činnosti sa údaje z roka na rok aj menia.

Medzinárodná Speleologická Únia má okrem iných odborných komisií, aj komisiu pre dokumentáciu jaskýň. Predsedom tejto komisie je generálny tajomník Únie Dr. Hubert T r i m m e l z Rakúska. Počas konania V. Medzinárodného kongresu speleológov v Stuttgarte /NSR/ v r.1969, prijali členovia tejto komisie za oficiálne a smerodajné nasledovné údaje: pozri tab. I. Prvé písomné pamiatky, ktoré sa o jaskyni Hölloch zmieňujú, boli nájdené až po roku 1875.

V prvej fáze výskumu, ktorá trvala do r. 1907 bolo zameraných a zmapovaných ,7 km jaskynných chodieb. Od r.1946 prebieha sústavne druhá fáza dobre organizovaného intenzívneho výskumu, ktorý koordinovane prevádzajú rôzne speleologické organizácie, ako : SSS /Société Suisse de Spéléologie/, SAC-Hollochforschung a v poslednej dobe od r.1961 AGH /Arbeitsge-meinechaft Hollochforschung/. Organizátor a odborný vedúci tejto dlhodobej a veľmi náročnej akcie je známy speleológ Prof.Dr.Alfréd Bogli. Najhlbšie jaskynné priepasti sveta sú uvedené v tab.II.

Najhlbšou jaskynnou priepastou ČSSR je Barazdaláš na Silickej planine v Slovenskom krase, objavená dobrovoľnými jaskyniarimi z obce Silica, ktorí boli členmi "filiálnej" skupiny rožňavských jaskyniarov. Barazdaláš preskúmala a zamerala jaskyniarska expedícia bývalého n.p. Cestovný ruch. Najspodnejšie jaskynné poschodie dosiahli v hĺbke -182 m. Sústavný prieskum y priepasti vykonávajú v súčasnej dobe skupiny brnenských jaskyniarov a dosiahli už hĺbku -205 m, resp. -215 m. Známy francúzsky speleológ Martel previedol už r.1908 hydrogeologický prieskum v Pyrenejách, medzi inými aj v oblasti priesmyku Piere Saint Martin. Zliezol tu niekoľko priepastí a jednu z nich, ktorá sa nachádza v tesnej blízkosti priesmyku, nazval jaskyňou Pierre Saint Martin /hĺbka 60 m/. Prieskum v tejto oblasti pokračoval potom až v r.1934, keď sa prác ujal Max Cosyns, belgický fyzik. V jaskyni, ktorú objavil Martel, dosiahol hĺbku -240 m. Senzačný obrat vo výskume okolia nastal počas expedície v r.1950, keď členovia

TAB. I. NAJDLHŠIE JASKYNE SVETA

PO.Č.	NÁZOV JASKYNE	MIESTO	ŠTÁT	DŽKA [m]
1	HOLLOCH	MONTAÑAL	ŠVAJČIAR.	103.705
2	FLINT RIDGE CAVE SYST.	KENTUCKY	USA	101.900
3	MAMMOTH CAVE	KENTUCKY	USA	74.300
4	SISTEMA CAVERNARIO DE CUYAGUATEJA	SIERA DE LOS ORGANOS	CUBA	52.700
5	EISRIESENWELT	VERFEN	RAKÚSKO	42.000
6	PEŠČERA OPTIMISTIČESKAJA	UKRAJINA	ZSSR	36.600
7	COMPLEJO PALOMERA - DOLENCIAS	BURGOS	ŠPANIEL.	36.149
8	BLUE SPRING CAVE	INDIANA	USA	30.400
9	OZERNAJA PEŠČERA	UKRAJINA	ZSSR	26.360
10	RÉSEAU DE LA DENT DE CROILES	ISÈRE	FRANC.	25.715
15	DOMICA - BARADLA	DOHICA, AGGTE. LEK-JOSVAFD	ČSSR - NĚR	22.000
41	JÁSKYNE SLOBODY	DEHÁNOVA	ČSSR	8.900

*)

*) HOLLOCH K 14.1970 MK ÚŽ. 109.900 m (VĚK. ROZD. 730 m).

TAB. II. NAJHLBŠIE PRIEPASTI SVETA

POČ.	NÁZOV. PRIEPASTI	MIESTO	ŠTÁT	HĺBKÁ [m]
1	GOUFFRE DE LA PIERRE SAINT MARTIN	PYRENEJE	FRANC.ŠPAN.	1.180
2	GOUFFRE BERGER	GRENOBLE	FRANC.	1.143
3	RÉSEAU TROMBE	PYRENEJE	FRANC.	930
4	SPLUGA DELLA PRETA	JUŽ. ALPY	TALIAN.	886
5	GROTTA DEL MONTE CUCCO	PERUGIA	TALIAN.	807
6	ANTRO DEL CORCHIA	APUANSKE ALPY	TALIAN.	805
7	ABISSO MICHELE GORTANI	FRIAUL	TALIAN.	763
8	CHOURUM DES AIGUILLES	ALPY	FRANC.	740
9	HÖLLOCH	MOUTATAL	ŠVAJČIAR.	740
10	GOUFFRE GEORGES	ARIÈGE	FRANC.	726
17	SNIEŽNA JAMA	POLSKÉ TATRY	PÓLSKO	640
103	VECSEMEÜKI ZSOMBOLY	*)	MČR	280
	BARAZDÁLAŠ	SILICKÁ PLAN.	ČSSR	215

*) OBJAV Z R. 1970, SLOVENSKÝ KRÁŠ, DOLNÝ VRCH, NA HRANICI ČSSR - MČR.

Lépineux, Cosyns a Cochialini celkom náhodou objavili obrovskú neznámu priepasť. Na okraji priepasti sedel G. Lépineux a ako je to už zvykom jaskyniarov, hodil do protilahlého skalného okienka kameň. Výsledok bol zastrašujúci. V tichu okolitej prírody bolo dlho počuť cvengot padajúcej skaly až sa hlas stratil v neznámej hĺbke. Jej dopad. Na dno nebolo počuť. Prvú expedíciu zorganizovali v lete 1951 a jaskyňu prebádali do hĺbky - 500 m. Novú priepasť pomenovali najprv podľa objaviteľa Georgesa Lépineuxa, pozdejšie ju ale premenovali na jaskyňu Pierre - Saint Martin, hoci názov už raz použil Martel pre neďalekú menšiu priepasť, ktorá s novoobjavenou vôbec nesúvisí. Počas expedície v r.1952 sa tu nešťastne zabil známy francúzsky speleológ Marcel Loubens. Expedícia vedená Norbertom Casteretom dosiahla v r.1953 hĺbku -730 m. Výskum nakoniec dovriesili členovia Spéleo - Clubu z Rouenu, keď r.1968 zamerali najhlbší bod jaskynnej priepasti v hĺbke -1.180 m.

PhMr. Štefan R o d a

Peter Droppa 60 ročný.

Demänovská dolina bola jeho domovom už od útleho detstva. Je s ňou priam zrastený ako nadšený obdivovateľ jej mnohostranných pôvabov. Pritahovalo ho všetko to, čo tam oku lahodí, ale aj to, čo je pred ľudským zrakom

skryté, o čom dávali len návesť ponory, tajomné priepasti, diery do skál, pukliny a vyvieračky. Tak vznikla jeho záľuba v jaskyniarstve. V jej zajatí vynaložil veľké úsilie na objaviteľské, prieskumnícke a výskumnícke práce a dopracoval sa aj výrazných úspechov. Najvýznamnejším je objav jaskyne Mier r.1952, kde je jedným z troch objaviteľov. Známe sú mu takmer všetky slovenské jaskyne, v nejednej z nich je kus jeho práce. Chúlostivé a nenahraditeľné poklady zeme treba aj chrániť, zainteresoval sa aj do tejto práce a koná ju dodnes. Okresným konzervátorom bol 16 rokov. Od r.1962 je správcom jaskyne Slobody. Svoju obľúbenú dolinu opúšťa len nakrátko, vždy sa hneď tam vracia a tak plynú roky. Ako jaskyniar, vždy ochotný priložiť ruku k spoločnému dielu (svojou priateľskou a veselou povahou je všeobecne známy. Dňa 35. októbra 1970 sa dožil 60 rokov. Rodák z Mikuláša, tu prežil temer celý svoj doterajší život.

Jeho výročie, popri iných významných výročiach roku 1970 sústreďuje na seba pozornosť pracovníkov jaskýň a ochrany prírody, . Všetci mu prajeme, aby zostal stále zdravý a veselý duchom, aby svojimi zážitkami mohol nás obveseľovať a svojimi skúsenosťami obohacovať ešte dlhé roky !

Ján Majko 70 ročný.

Malé vzorne zariadené hospodárstvo, pečlivo opatrovaná vinica, ktorá je síce náročná na čas a príčinnivosť svojho hospodára, ale zato sa vie za námahu a starostlivosť aj bohato odmeniť- to je prostredie, v ktorom trávi roky svojho zaslúženého odpočinku pri dobrom zdraví náš vzácny priateľ Ján Majko, objaviteľ Domnice, Archeologického Domu pod Silickou Ľadnicou, Majkovej jaskyne, jaskyne Milady a mnohých ďalších jaskýň.

17. septembra 1970 sa dožil svojej 70 -ky.

Narodil sa V Dolnej Strede 17. septembra 1900. Mal 13 súrodnečov, z ktorých 6 žije. Od útlej mladosti pracoval na poľnohospodárstve, pozdejšie v seredskom cukrovare a od r. 1923 u čsl. Pohraničnej stráže. Spočiatku robil jaskyniarske prieskumy ako nadšený dobrovoľný pracovník, pozdejšie ako člen Slovenskej speleologickej spoločnosti, nakoniec ako vedúci prieskumných a sondovacích prác, prežil viaceré reorganizácie slovenského jaskyniarstva. Roku 1963 odišiel na dôchodok.

S menom Jána Majku je spojený kus histórie jaskyniarstva. Skromný, ale bohatý na skúsenosti, vždy ochotný poradiť a pomôcť, usilovný v práci, obetavý a vytrvalý pri prekonávaní prekážok, priateľský vtipný, srdečný priťahuje

príkladom svojej osobnosti. Nech mu zdravie slúži ešte mnohé roky !

Prof. Ján Volko - Starohorský 90 ročný.

Popri jubileu Dobšinskej ľadovej jaskyne, ktorému sme venovali vedeckú konferenciu v Dedinkách, v záujme dôkladného rozboru jej problematiky, ktoré sústredilo aj jaskyniarov na ich tradičný týždeň k tejto jaskyni, pripadajú na tento rok aj jubileá niektorých našich významných osobností a spolupracovníkov, ktorým hodno venovať pozornosť.

Je to predovšetkým 90, výročie narodenia profesora J. Volku Starohorského. Dožil sa tohoto vysokého veku v obdivuhodnom zdraví a telesnej i duševnej sviežosti. Toto významné výročie bolo zhodnotené v tlači, ktorá vyzdvihla zásluhy tohoto všestranne činného vedeckého pracovníka.

Profesor Ján Volko -Starohorský narodil sa 31. júla 1880 v Lipt.Mikuláši, . Jeho matka bola vnučkou básnika Jána Kráľa, otec bol klobučník, posledný richtár starobylej časti Mikuláša- Nižného Huštáka. Ľudovú školu vychodil v Mikuláši, kde medzi jeho vychovávateľov patrila aj Rehor Uram-Podtatranský a Karol Ruppeltdt. Na strednú škola chodil do Levoče, kde si ho obľúbil

vynikajúci pedagóg a prírodovedec prof. Gustáv Kordoš, ktorý raz bol o ňom napísal "som hrdý na svojho žiaka Janka Volku". Vysokú školu navštevoval v Budapešti v rokoch 1902-1908. Vyučoval v Hybiach, Topoľčancoch, v Brezne, v Abrude v Sedmohradsku a v Poľnom Birinčoku pri Budapešti. Po prevrate bol vymenovaný za výpomocného učiteľa a pozdejšie profesora na mikulášske gymnázium, tam pôsobil až do svojho odchodu na odpočinok.

Medzi popredné záujmy profesora Volku patrila bádateľská a zberateľská práca v prírode. Prispel veľkým dielom na poli múzejníctva ako iniciátor, horlivý zberateľ i na poli speleológie - prvá slovenská speleológia pochádza od neho - živo sa zúčastňoval významných jaskyniarskych podujatí a všade ochotne prispieval radou a pomocou. Tak spolupracuje ochotne dodnes s každým, kto prechováva lásku k prírode a záujem o uplatnení a ochrana našich prírodných krás.

Prajeme mu, aby v dobrom zdraví mohol sa dlho tešiť z výsledkov dobrej práce ktorú vykonal!

Ján Brodňanský 60 ročný.

16. októbra 1970 dožil sa člen predsedníctva a jeden zo zakladajúcich členov Slovenskej speleologickej spoločnosti, oravský rodák z Dolného Kubína, Ján Brodňanský šesťdesiatin. V životnej púti striedal rodnú Oravu so susedným Turcom, kde v Martine vyvolil si za svoje povolanie hodinárstvo, ktorému prácou zasvätil aj pobyt v Dolnom Kubíne, Turčianskych Tepliciach a opäťovne v rodisku, kde v tomto obore pracuje dosiaľ. Vlastivedný záujem doviedol ho aj na turistickú a horolezeckú aktivitu. Skúsenosti z týchto odborov úspešne uplatnil od r.1948 v dobrovoľnom jaskyniarstve, ktoré vyplňa jeho voľný čas doposiaľ. Ako dobrý organizátor i vychovávateľ zhromaždil okolo seba mladých nadšencov o jaskyniarstvo a stojí na čele dobrovoľných jaskyniarov na Orave. Svoje prieskumy a dokumentačnú činnosť zverejnil v speleologických článkoch a správach v Krásach Slovenska a v Slovenskom krase. Jaskyniarstvu a vlastivednej problematike venoval aj ďalšie články v oravských zborníkoch a novinách. Členovia SSS a všetci priaznivci jaskyniarstva na Slovensku želajú vedúcemu oblastnej skupiny č.11 veľa síl do ďalšej prieskumníckej a publikačnej činnosti rovnako aj veľa zdravia a osobnej pohody.

Dr. Juraj Bárta CSc.

A k t u a l i t y

Svetový rekord 463 dní pod zemou
Juhoslovenský speleológ Milutin Veljkovič strávil 11.111 hodín v jaskyni Samari pri Kopajkošare v Juhoslávii za účelom vedeckého výskumu. Dna 30.sept t.r. vystúpil na povrch, čím prekonal viac ako štvornásobne doterajší rekord Francúza Henriho Guilleauxa. Veljkovič nebol v podzemí úplne sám. Okrem meracích prístrojov a literatúry vzal sebou aj dvoch psov, mačku, klietku s divými kanadskými kačicami a sliepky. Ukázalo sa, že zvieratá toto nezvyklé prostredie, nielen znášajú, ale dokonca sa rozmnožujú. V jaskyni prevádzal aj menšie prieskumné práce. Zistil tu mnoho paleontologických nálezov. Z pobytu pod zemou priniesol Veljkovič 2.000 stránkový denník, do ktorého si zaznamenával všetky zmeny, ktoré pozoroval na sebe, v jaskyni, alebo na zvieratách. Jeho záznamy vyhodnotia odborníci pre rozličné odvetvia vedy, najmä pre medicínu, biológiu, fyziológiu a iná.

20 rokov Koněpruských jaskýň.

V septembri uplynulo 20 rokov od objavenia Koněpruských jaskýň v Čechách u Berouna. Vchod do jaskyne objavili robotníci pri odstrele v lome Zlatý kůň. Po objavení, výskumu sa ujali pražskí jaskyniari Krasovej Sekcie Spoločnosti Národného Múzea a v priebehu krátkej doby odkryli tu jaskynný systém v troch poschodiach. Na prieskume pracoval team speleológov, geológov, paleontológov a archeológov. Našli sa tu veľmi vzácne kostené pozostatky niekdajších obyvateľov jaskyne spred 50 - 60 tisíc rokov.

Časť jaskyne využívali peňazokazci v dobe kráľa Jiřího z Poděbrad na Falšovanie tzv. „ husitských halierov“. Odkryli aj kostru jaskynnej hyeny, medveďa, ďalej jeleňa, lebku nosorožca, stoličku mamuta a tesák tygra šavlozubého. V rokoch 1958- 1959 boli Koněpurské jaskyne upravené a sprístupnené pre verejnosť. Od r. 1958 ju navštívilo viac ako poldruhamilióna návštevníkov z domova i z cudziny. Jaskynný systém u Koněprus je najväčší v Čechách- takmer 2km dlhý a siaha do hĺbky viac než 70 m.

Voda prekazila rekord !

Minule sme písali o pokuse rakúskych a poľských jaskyniarov dosiahnuť hĺbku -1.220 m v jaskyni Gruberhornhöhle neďaleko Salzburgu. Náhle prietrže mračien však spôsobili, že prúdy vody zaplavili spodné poschodia jaskyne a prieskum musel byť prerušený. Jaskyniari pod vedením skúseného poľského speleológa Ch.Parmu zo Zakopaného plánovali trojtýždňovú expedíciu. Aj keď úlohu zatiaľ nesplnili, dosiahli tu rakúsky hĺbkový rekord -850 m. Tu ich zastihla náhla a rýchle stúpajúca záplava, ktorej len ťažko unikli. Uchýlili sa nakoniec na podzemnú základňu expedície zv. Oáza v hĺbke -682 m, kde bol uložený potrebný materiál k výskumu a potraviny. Časť materiálu dobre zabaleného nechali na tejto základni, lebo o rok sa pokúsia znovu dosiahnuť dno priepastí, čo by znamenalo nový svetový hĺbkový rekord.

Svedectvo z Kůlny.

Jaskyňa Kůlna , neďaleko Sloupu v Moravskom krase je už dlhé roky známa svojimi archeologickými nálezmi. Pracovníci Moravského múzea pod vedením Dr.Valochu tu zahájili v letných mesiacoch ďalšiu etapu archeologického výskumu. Zistili, že v priebehu posledných 100 tisíc rokov jaskyňu obývali ľudia celkom v štrnástich obdobiach. Toto zistenie potvrdzuje, že ide o dosiaľ najväčší počet osídlení takého typu v strednej Európe. Nálezy kamenných a kostenných nástrojov prispeli k poznaniu klimatických zmien hlavne v priebehu poslednej doby medziladovej a ľadovej. Kostí zvierat zase dokladajú ako sa menili spoločenstvá zvere v jednotlivých klimatických fázach. Z najvzácnejším nálezom patria však kostenné zvyšky neandertálskeho človeka, časť hornej čelusti, pravá temänná kosť a tri zuby. Výsledky výskumu sú postupne spracovávané našimi a zahraničnými odborníkmi.

Dvakrát dlhší deň ?

Francúzski vedci prevádzali zaujímavé pokusy v jaskyni Olivie neďaleko Nizzy pôsobením cudzieho prostredia na ľudský organizmus. Zistili, že človek v jaskyni, ktorý stratí možnosť sledovať ako sa mení deň na noc, prejde pozvoľna na iný denný režim - 36 hodín práce a 12 hodín spánku. Tieto výsledky pokusov môžu mať svoju dôležitosť pre budúce medziplanetárne lety.

E.M

O b s a h

Základné tézy návrhu koncepcia rozvoja slovenského jaskyniarstva v rokoch 1971 - 1985.....	3
Správa o jaskyniarskom týždni SSS pri Dobšinskej ľadovej jaskyni 1970.....	7
Návrh na novú štruktúru organizovanie jaskyniarskych týždňov SSS.....	12
Prehľad najdôležitejších predpisov a opatrení pri použití trhacích prác v speleologickom prieskume.....	16
Tragédia v Moravskom kráse varuje!.....	22
Úraz v Smolenickom kráse.....	25
Z činnosti oblastnej skupiny č.2- Spišská Nová Ves.....	27
Z činnosti oblastnej skupiny č.3 - Rožňava.....	28
Z činnosti oblastnej skupiny č.5- Gemer - Licice.....	30
Z činnosti oblastnej skupiny č.6 - Tisovec.....	31
Z činnosti oblastnej skupiny č.8 - Jakubovany - Východná.....	32
Z činnosti oblastnej skupiny č.9 - Liptovský Mikuláš.....	34
Z činnosti oblastnej skupiny č.10 - Liptovský Trnovec.....	34
Z činnosti oblastnej skupiny č.11 - Dolný Kubín.....	35
Z činnosti oblastnej skupiny č.12 - Ružomberok.....	36
Z činnosti oblastnej skupiny č.14 - Zvolen.....	37
Z činnosti oblastnej skupiny č.16 -	

Terchová.....	38
Z činnosti oblastnej skupiny č.17 -	
Dubnica n/Váhom.....	38
Z činnosti oblastnej skupiny č.18 -	
Trenčianske Teplice.....	39
Z činnosti oblastnej skupiny č.19 -	
Dolné Orešany.....	40
Z činnosti oblastnej skupiny č.20 -	
Bratislava.....	41
Jaskyňa Vlčie diery v Stratenskej hornatine...42	
Najdlhšie a najhlbšie jaskyne sveta.....46	
Jubileá : Peter Droppa 60 ročný.....50	
Ján Majko 70 ročný.....52	
Ján Volko-Starohorský 90 ročný.....53	
Aktuality.....	56

S P R A V O D A J

Slovenskej speleologickej spoločnosti

Č. 3-4/70

Vydalo múzeum slovenského krasu, Lipt.Mikuláš

V rámci vnútroústavných informácií pre

spolupracovníkov v náklade 400 kusov

Tlač: Okresný osvetový dom Liptovský Mikuláš.